

Ag

Utredning i Östertibble

Östertibble 1:29
Torpa socken
Kungsörs kommun
Västmanland
Erica Strengbom

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Västmanlands län med platsen
för utredningen etapp 2 markerad i rött.*

© 2020 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2020:44

Författare	Erica Strengbom
Kvalitetsgranskning	Leif Karlenby
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Utredningsområdet sett från söder.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_200001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2020:44

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Utredning i Östertibble

Östertibble 1:29

Torpa socken

Kungsörs kommun

Västmanland

Erica Strengbom

Lst dnr 431-2156-2020

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Västmanland
Kommun	Kungsör
Landskap	Södermanland
Socken	Torpa
Fastigheter	Östertibble 1:29

Fornlämningsnummer	—
Lämningstyp	—
Datering	—

Typ av undersökning	Utredning etapp 2
Länsstyrelsens beslutsdatum	2020-04-08
Länsstyrelsens diarienummer	431-2156-2020
Uppdragsnummer i Fornreg	202000716
Arkeologgruppens projektnummer	P20036

Projektledare	Erica Strengbom
Fältpersonal	Ebba Knabe, Erica Strengbom

Undersökningstid	2020-04-27
Exploateringsyta	
Undersökt yta	150 kvm
Inmätningsteknik	Handhållen GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd hittades.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Syfte och målgrupper	8
Metod och genomförande	8
Resultat	9
Tolkning	11
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	12
Referenser	13
Bilagor	14
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	<i>14</i>

Figur 1. Karta över Östertibble med platsen för utredningen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

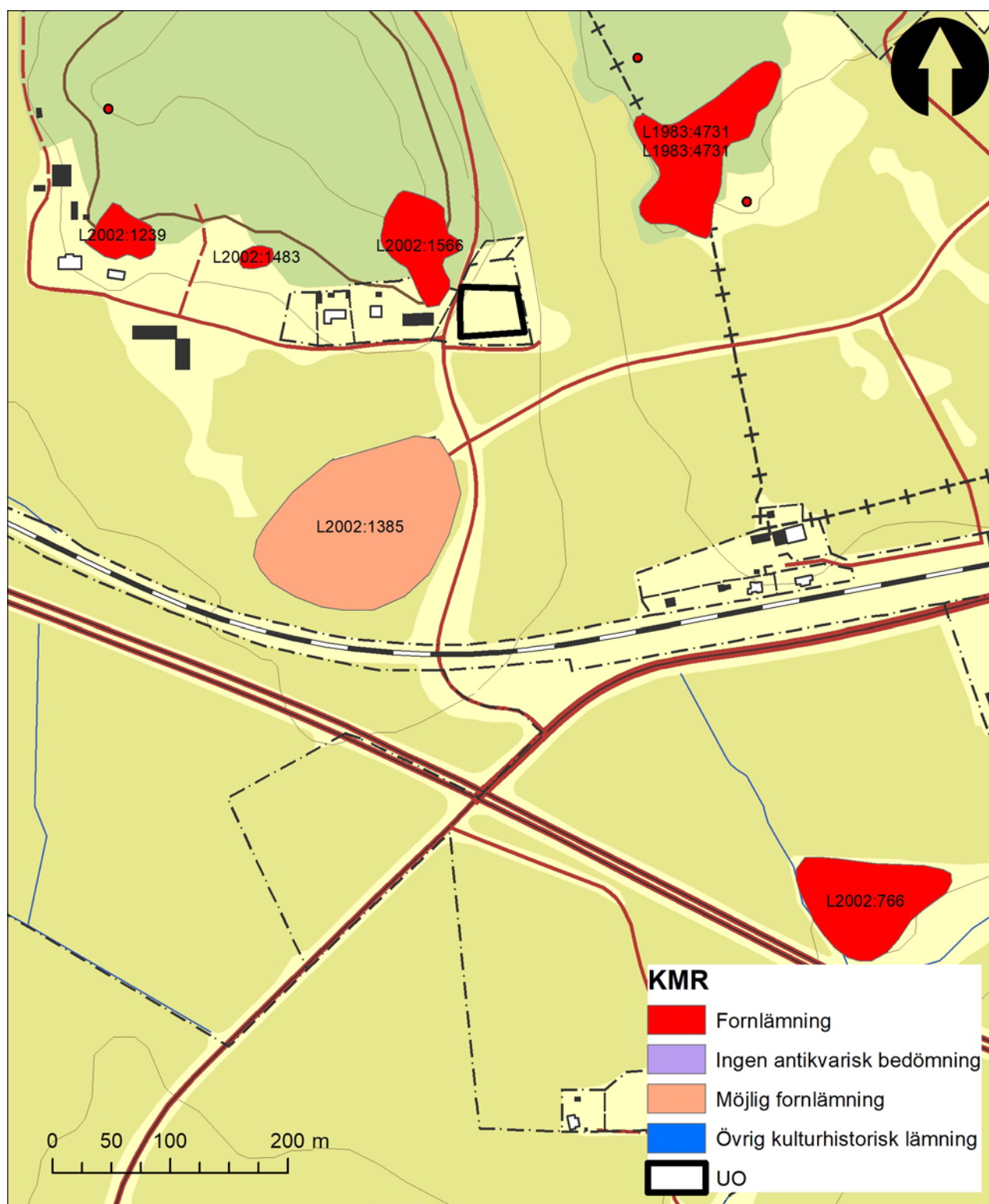
Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har under våren 2020 genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheten Östertibble 1:29, Kungsörs kommun i Västmanlands län.

Omkring 20 meter nordväst om den planerade nybyggnationen finns ett större gravfält (L2002:1566) och cirka 140 meter nordöst om det aktuella utredningsområdet finns ytterligare ett stort gravfält (L1983:4731). Strax söderut ligger Östertibbles gamla by-/gårdstomt (L2002:1385). Den sammantagna bilden av de registrerade lämningarna indikerade att det skulle kunna finnas förhistoriska boplatslämningar eller ytterligare gravar i området. Inom området undersöktes cirka 150 kvadratmeter. Inga anläggningar, eller fynd av arkeologiskt intresse påträffades.

Inledning

Fastighetsägaren planerade att stycka av för att bygga ett nytt bostadshus och ett garage. Storleken på utredningsområdet uppgick inledningsvis till cirka 3 200 kvadratmeter. Efter överenskommelse mellan fastighetsägaren och Länsstyrelsen kom endast det område av tomten som skulle bebyggas att utredningsgrävas. Den totala ytan för undersökningsområdet kom att bli omkring 1 250 kvadratmeter. Uppdraget utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanland som också bekostade utredningen. Fältarbetet utfördes den 27 april 2020 av Ebba Knabe och Erica Strengbom. Rapporten har författats av Erica Strengbom.

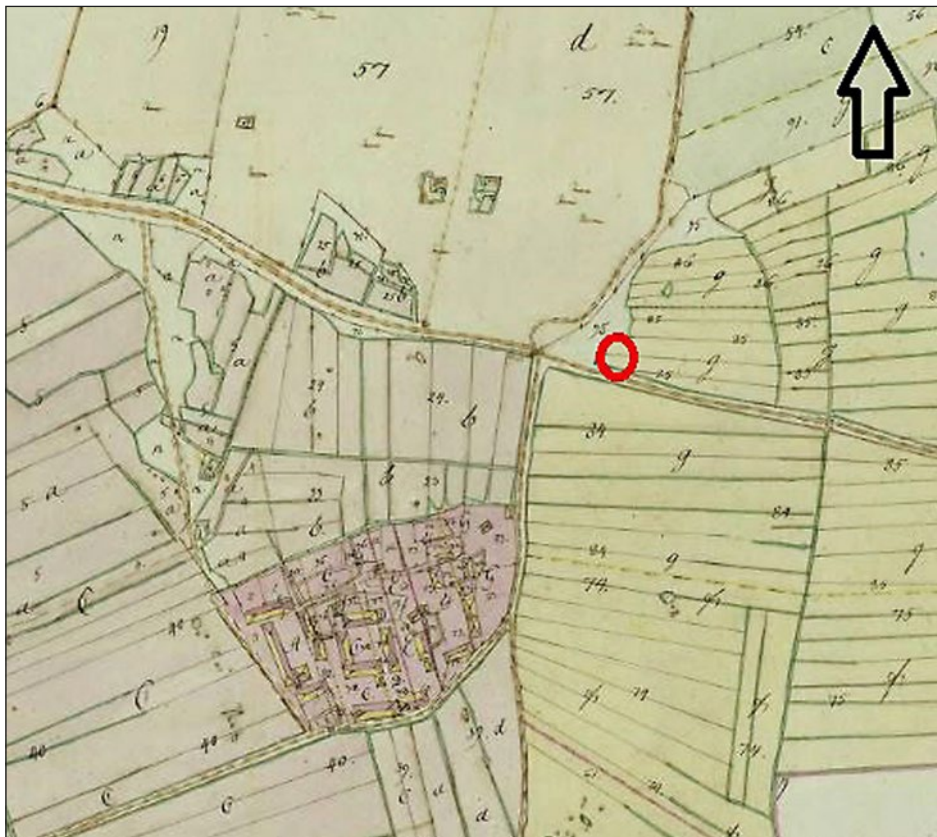
Figur 2. Fornlämningsbilden kring Östertibble. Skala 1:5 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Undersökningsområdet tillhör Torpa socken som ligger i den östra delen av Kungsörs kommun, söder om mälerviken Galten. Omgivningen består av odlingslandskap och är rik på fornlämningar såsom bronsåldersrösen, skärvestenshögar, järnåldersgravfält och fornborgar. Cirka 20 meter nordväst om den planerade nybyggnationen finns ett större gravfält (L2002:1566). Gravfältet består av 32 fornlämningar. De utgörs av två högar, 15 runda stensättningar, en rektangulär stensättning, nio resta stenar och fem klumpstenar. Ytterligare ett större gravfält (L1983:4731) ligger omkring 140 meter nordöst om den aktuella tomten. Gravfältet består av cirka 75 runda stensättningar.

Sydväst om undersökningsområdet och söder om E20 ligger L2002:766, ett gravfält bestående av cirka 110 gravar, framför allt stensättningar.

Cirka 100 meter söder om utredningsområdet ligger Östertibbles by-/gårdstomt (L2002:1385). By-/gårdstomten återfinns i historiskt kartmaterial från åren 1651 och 1812 och bebyggelseområdet är detsamma som idag. Området för den aktuella utredningen har historiskt sett tillhört Östertibbles inägo-mark och brukats som åker (LMV T:3 274–277, T61-31.1 1812).

Figur 3. Utredningsområdet markerat med röd cirkel på 1812 års laga skifte karta. Ej till skala.

I samband med utbyggnaden av Svealandsbanan utfördes år 1993 en arkeologisk utredning vid Östertibble, då by-/gårdstomten uppmärksammades och registrerades i fornminnesregistret som Torpa 198:1 (Johansson 1993). Som en del av upprustningen av Svealandsbanan planerades även en ny planskild korsning vid Östertibble. Vägarbetet föregicks av en arkeologisk utredning, vilken inte gav några indikationer på fornlämningar. År 1994 utfördes en förundersökning strax söder om Östertibble by som visade på spår av äldre åkermark (Pettersson & Rosborg 1995).

År 2018 utförde Arkeologgruppen AB en schaktningsövervakning i samband med anläggandet av ett nytt avlopp inom Östertibble by-/gårdstomt. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid övervakningen (Strengbom 2018).

Syfte och målgrupper

Syftet med utredningen var att ta reda på om fornlämningar kunde komma att beröras av det planerade bygget.

Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och resultaten ska också kunna användas som underlag i fastighetsägarens planering. Utredningens målgrupper utgörs i första hand av Länsstyrelsen och fastighetsägaren.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen etapp 2 genomfördes med hjälp av sökschaktgrävning med grävmaskin med skiktvis avbanning ner till anläggnings- eller kulturlagernivå. Inga lämningar påträffades och schakten grävdes ner till steril undergrund.

Samtliga schakt mättes in med handhållen GPS, dokumenterades skriftligt och fotograferades. Efter inmätning, fotografering och beskrivning återfylldes schakten. ArcMap 10.3.1 användes för redigering och kartproduktion.

Resultat

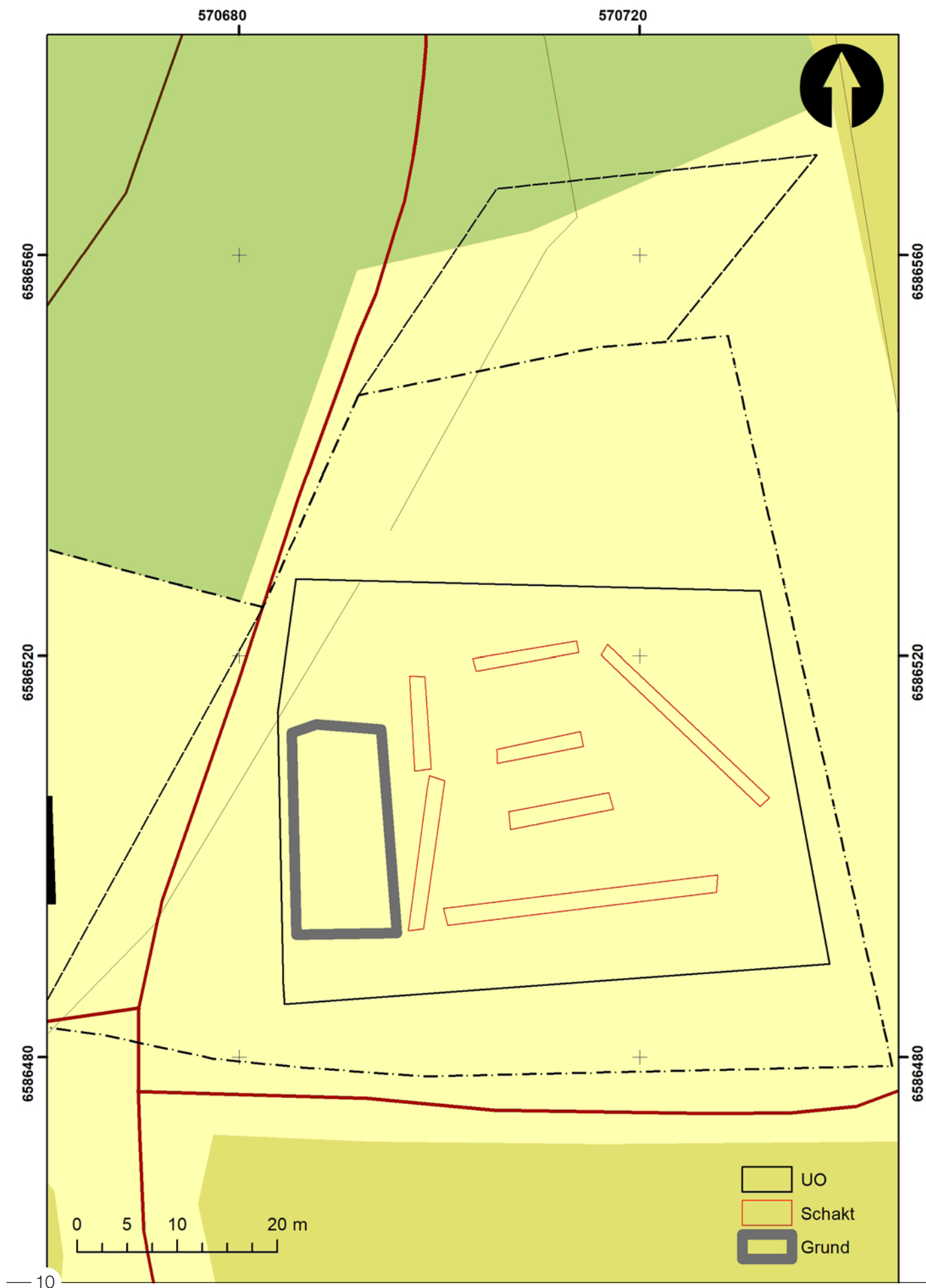
Utredningsområdet ligger sydöst om den åsrygg på vilket gravfält L2002:1566 är beläget. Topografin är flack, före detta åkermark med en markant nivåskillnad från åsen. I åskanten löper en bruksväg. I det sydvästra hörnet av tomten finns en stensyll från en ladugård. Stensyllen är uppbyggd av stora huggna eller sprängda stenblock och har tillhört gården som ligger väster om bruksvägen. Ladugården finns med på 1890 års häradsekonomska karta och på 1956 års ekonomiska karta. En tidigare karta över Östertibbles ägor från år 1812 visar området som åkermark.

Den södra delen av tomten har enligt fastighetsägaren varit ett skrotupplag och ytan var sedan tidigare sönderkörd och omrörd, troligen av dessa aktiviteter.

Sökschaktningen förlades i de ytor där bostad, garage och avlopp är planerade. Sammanlagt grävdes sju schakt om totalt 150 kvadratmeter. Schakten grävdes jämnt fördelade över ytan.

Stratigrafin var lika i alla schakt och bestod av ett 0,10, meter tjockt vegetationsskikt som överlagrade ett 0,15–0,20 meter tjockt ploglager. Undergrunden bestod av styv blåglå lera med enstaka mindre stenar. I ploglagret fanns tegelfnyk, trasiga tegelpannor, enstaka skärvor av glaserat rödgods med 18–1900-talsdatering, djurben och sentida skrot, såsom elkablar och järnschrot.

Inget av arkeologiskt intresse, vare sig anläggningar, lager eller fynd påträffades vid utredningen.

Figur 4. Utredningsområdet med grävda schakt. Skala 1:500.

Figur 5. Schaktning sett från väster.

Tolkning

Utredningen med sökschakt tillsammans med kartstudier har visat att området nyttjats som åkermark och i modern tid använts som skrotupplag.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att klargöra om forn-lämning skulle beröras av det planerade bygget. Efter att Länsstyrelsen fattat beslut i ärendet ändrades i samråd med Länsstyrelsen och fastighetsägaren storleken på utredningsområdet till att bara beröra den södra delen av tomten. Storleken på utredningsområdet kom i och med det, att minska från cirka 3 200 kvadratmeter till 1 250 kvadratmeter. Av dessa grävdes sökschakt på sammanlagt 150 kvadratmeter. Den metod som fanns angiven i undersök-ningsplanen var också den metod som kom att användas. Den arkeologiska rapporten har gjorts inom tidsramen för projektet och inom budget.

Referenser

Tryckta källor

- Johansson, Å. 1993. Arkeologisk utredning. *Svealandsbanan, Eskilstuna – Valskog*. Riksantikvarieämbetet UV Stockholm 1993:102.
- Pettersson, K. & Rosborg, B. 1995. *Svealandsbanan – Eskilstuna – Valskog*. UV Uppsala rapport 1995:05.
- Strengbom, E. 2018. *Nytt avlopp i Östertibble*. Arkeologgruppen AB rapport 2018:32.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER
Östertibble Laga skifte T61-31:1 1812

Webbmaterial

<https://app.raa.se/id/secure/fornreg/searchlamning>

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

S nr	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	26	1,5	0,4–0,6	Vegetationsskikt med skrot 0,10 m Ploglager 0,20 m Undergrund styv blålera. Djupschaktat i östra delen.
2	16	1,5	0,4	Vegetationsskikt 0,10 skikt med byggstenar 0,30 (intill ladugårdsgrunden). Undergrund styv blålera
3	10	1,5	0,4–0,5	Vegetationsskikt med skrot 0,15 m, byggstenar 0,20 m en stenrad som kan var del av en uppkörningsramp till ladugården. Undergrund styv lera
4	10	1,5	0,4	Vegetationsskikt med skrot och enstaka djurben 0,10 m ploglager med järnsprot och yngre rödgods (18–1900_tal). Styv lera som undergrund.
5	11	1,5	0,4–0,6	Vegetationsskikt med skrot och enstaka djurben 0,10 m ploglager med järnsprot och yngre rödgods (18–1900_tal). Styv lera som undergrund.
6	10	1,5	0,4	Vegetationsskikt med skrot och enstaka djurben 0,10 m ploglager med järnsprot och enstaka sten. Styv lera som undergrund.
7	15	1,5	0,4–0,6	Vegetationsskikt med skrot och enstaka djurben 0,10 m ploglager med järnsprot. Styv lera som undergrund.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2020:44

